

**Universitatea „LUCIAN BLAGA” din SIBIU
Facultatea de Științe Economice**

TEZĂ DE DOCTORAT

**DEZVOLTAREA ECONOMIEI ROMÂNEȘTI PRIN
PRISMA FISCALITĂȚII**

**Conducator doctorat:
Prof. univ. dr. ILEANA TACHE**

**Doctorand:
Măndescu Ionel**

- Sibiu 2014 -

I. CUPRINS

Introducere.....	5
Capitolul I RELAȚIA STATULUI CU ECONOMIA ȘI SOCIETATEA – INCURSIUNE ÎN GÂNDIREA ECONOMICĂ UNIVERSALĂ.....	29
1.1. Ideile economice și cele legate de organizarea de tip statal în evul mediu și antichitate.....	29
1.2. Trecerea de la feudalism la capitalism și apariția statului modern.....	32
1.3. Liberalismul clasic și neoclasic.....	36
1.4. Dirijismul economic.....	48
1.5. Neoliberalismul.....	52
1.6. Concluzii.....	59
Capitolul II FUNDAMENTE TEORETICE ȘI PRACTICE PRIVIND ECONOMIA NAȚIONALĂ ȘI DEZVOLTAREA EI.....	63
2.1. Conceptul de economie națională.....	63
2.2. Conceptul de dezvoltare economică.....	67
2.2.1. Factorii creșterii economice.....	71
2.2.2. Tipurile creșterii economice.....	72
2.2.3. Teorii apărute în decursul timpului referitoare la creșterea economică.....	73
2.3. Scurt istoric al economiei românești sub aspectul evoluției sale.....	76
2.4. Resursele umane – factor direct al creșterii economice.....	93
2.5. Resursele naturale ale României – bază fundamentală a economiei naționale.....	98
2.6. Concluzii și propuneri.....	107
Capitolul III REFORMA ȘI POLITICA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA.....	113
3.1. Considerații generale privind bugetul public național și procesul bugetar.....	113

3.1.1. Definirea bugetului de stat.....	113
3.1.2. Procesul bugetar la nivelul bugetului de stat.....	119
3.2. Deficitul bugetar și modul de diminuare sau eliminare a acestuia – dovada coerenței politicii bugetare cu impact asupra obiectivelor de dezvoltare economică.....	129
3.2.1. Politica bugetară.....	129
3.2.2. Deficitul bugetar.....	131
3.3. Fiscalitatea, sistemul fiscal și politica fiscală.....	138
3.3.1. Noțiunile de fiscalitate și sistem fiscal.....	139
3.3.2. Considerații generale privind componentă de bază a sistemului fiscal - impozitele și taxele.....	146
3.3.3. Politica fiscală.....	151
3.3.4. Reforma politicii fiscale românești și impactul aderării la Uniunea Europeană asupra fiscalității din România.....	159
3.3.5. Presiunea fiscală. Curba Laffer	178
3.4. Concluzii.....	183

Capitolul IV INFLUENȚA IMPOZITELOR DIRECTE ASUPRA ECONOMIEI ROMÂNEȘTI, ÎN PERIOADA 1990-PREZENT ȘI FACTORII CARE FRÂNEAZĂ CREȘTEREA ȘI DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI.....190

4.1. Influența impozitului pe profit asupra dezvoltării economice și sociale a economiei naționale a României.....	190
4.2. Corupția și evaziunea fiscală – impedimente majore în calea dezvoltării economiei României.....	217
4.2.2. Corupția – formă de capturare a statului din partea grupurilor de interese economice	217
4.2.3. Evaziunea fiscală – fenomen antieconomic, o realitate a economiei românești.....	237
4.2.3.1. Efectele evaziunii fiscale.....	248
4.3. Criza economico-financiară actuală – o situație insurmontabilă pentru economia românească ?.....	257

4.4. Concluzii și propuneri	271
-----------------------------------	-----

SINTEZA CONCLUZIILOR, OPINIILOR și CONTRIBUȚIILOR PERSONALE PRIVIND DEZVOLTAREA ECONOMIEI ROMÂNEȘTI PRIN PRISMA FISCALITĂȚII	281
ÎNCHEIERE	300
BIBLIOGRAFIE	302

II. CUVINTE CHEIE

Economie națională, creștere economică, dezvoltare economică, fiscalitate, sistem fiscal, politică fiscală, politică bugetară, buget public național, corupție, evaziune fiscală, criză economică, impozite, taxe, deficit bugetar, economie mondială, Uniunea Europeană, competiție fiscal, economie partenerială, impozit pe profit, impozite indirecte, impozite directe, progres economic, gândire economică, autorități guvernamentale, nivel de trai, populație, resurse economice, capital uman.

III. REZUMAT

Economiile naționale evoluează într-un teritoriu din ce în ce mai extins, pe fondul faptului că fenomenul globalizării obține noi valențe. Amprenta mondializării asupra **economiilor naționale** trebuie considerată din ce în ce mai serioasă, impunându-se adaptarea continuă a mecanismelor economice, sociale și politice, la evoluția evenimentelor internaționale.

Focusarea intensă către venituri, fie ca este vorba de resurse bugetare, profituri, dividende, salarii, este tot mai acerbă. Statele naționale se luptă pentru propriile interese economice, încercând să găsească soluții pentru creșterea și dezvoltarea propriilor economii, în vederea menținerii sau ridicării nivelului de trai al populației.

În acest context, rolul finanțelor este covârșitor, întrucât acestea sunt instrumente utilizate de stat pentru **acțiunile sale în economie**, pentru îndeplinirea obiectivelor de politică economică și socială. Folosind pârghiile financiare, statul intervine în activitatea economică și socială, prin intermediul sistemului veniturilor bugetare, realizându-se repartiția judicioasă a produsului

național brut, echilibrarea și stabilitatea bugetului de stat, a bugetelor locale, controlului financiar.

Lumea contemporană este un rezultat al evoluțiilor anterioare, cumulând o vastă experiență socială. Întreaga „mișcare” a societății umane a precedat momentul actual, cu proporțiile lui, multe superioare etapelor de până acum, facilitând, într-o abordare conștientă, proiecțiile evoluțiilor viitoare.

Inițial, gândirea economică a fost un reflex al celei religioase perpetuată în texte cu însemnătate sacrosanctă, ea lăsând în urmă acest mediu al gândirii morale, religioase, filozofice și politice tocmai în epoca modernă. În perioada antică, odată cu apariția primelor forme de organizare statală au fost semnalate primele acte juridice scrise, precum Codul lui Hammurabi, necesar reglementării vieții economice și sociale. Au urmat Vechiul și Noul Testament, documente ce reprezintă o nouă concepție religioasă și o nouă atitudine despre viața socială sau despre dezvoltarea economiei marfare. Primul salt în gândirea economică universală ce trebuie menționat este apariția **scolasticii**, curent care a contribuit la educația poporului și dezvoltarea meșteșugurilor.

Apariția statului modern și trecerea de la feudalism la capitalism a reprezentat un punct cotitură în evoluția gândirii economice și nu numai, foarte mulți cărturari ai vremurilor respective exprimându-și ideile în scris și îmbogățind patrimoniul cunoașterii universale. Dintre aceștia îi amintim, într-o oarecare cronologie, pe Jean Bodin, Niccolodi Bernardodei Machiavelli, Thomas Hobbes, John Locke, Charles-Louis de Secondat, Baron de La Brède et de Montesquieu, Jean Jacques Rousseau, Luis de Ortiz, Count-Duke of Olivares ș.a.

Cei menționați sunt doar câțiva dintre titanii științei economice care au lăsat urmașilor gândirea raționalistă, curentul iluminist, mercantilismul (francez, german sau industrial), teoria contractului social, au pus bazele liberalismului etc. Ideile valoroase lansate de aceștia au stat la baza politicilor de conducere a statului, a gestionării banului public (care era obținut prin folosirea fiscalității adică a impozitelor și taxelor). Cu alte cuvinte, întotdeauna a existat o preocupare intensă pentru economie, pentru acumulare, pentru fiscalitate, pentru stat, fără aceste elemente societatea umană neputând să își continue drumul și evoluția către Contemporaneitate.

Liberalismul, un curent ideologic și social-politic care promovează libertatea și egalitatea în drepturi, un cuvânt sonor care are ca esență constituționalismul, democrația liberală, alegeri libere și corecte, drepturile omului, comerțul liber, precum și libertatea religioasă, își face apariția urmare unor confruntări între mercantiliști și fiziocrații “conduși” de Francois Quesnay.

Fiziocrații au lansat formula ”laissez faire, laissez passer, le monde va de lui meme” care se traduce prin ”lăsați să se facă, lăsați să treacă, lumea merge de la sine” sau altfel spus, “lăsați lucrurile să-și urmeze cursul firesc”, vizând în mod concret necesitatea înlăturării piedicilor și restricțiilor din domeniul producției și comerțului. Liberalismul a fost promovat inițial de Adam Smith și a avut continuatori de marca, precum: Jean Baptiste Say, Thomas R. Maltus, David Ricardo, John Stuart Mill sau Leon Walras.

Împotriva teoriilor liberale s-au ridicat o serie de intelectuali, apropiați de teoriile socialiste sau comuniste, precum: Simone de Sismondi, Henri de Saint Simon, Robert Owen, Charles Fourier, Louis Blanc, Pierre Joseph Proudhon și Karl Marx. Contra doctrinei liberale a școlii clasice engleze s-a ridicat și școala istorică germană, care prezintă altă gândire cu privire la problemele, metodele și scopul economiei politice. Economiiștii germani (Friedrich List și Adolf Wagner) consideră statul drept un agent activ al progresului economic, fiind adepții intervenționismului.

Dirijismul economic care, într-o primă fază, a fost mai mult un intervenționism accentuat, îl are ca reprezentant de seamă pe John Maynard Keynes, a cărui contribuție economică trebuie privită din perspectiva confruntării cu primul război mondial și criza economică din perioada interbelică.

Neoliberalismul (cu reprezentanții săi Ludwig von Mises, Friedrich A. Hayek, Maurice Allais, Lionel Robbins, Walter Eucken, Ludwig Erdhardt), un curent economic a cărei apariție a avut la bază confruntarea de idei dintre dirijiști și economiiștii clasici sau neoclasici, i-a determinat pe liberali să își îmbunătățească teoriile economice și să le racordeze la realitatea din perioada respectivă.

Monetarismul, curent de gândire care relevă că echilibrul economiei de piață s-ar realiza aproape automat, printr-un control oficial al masei banilor în circulație, admițându-se o creștere anuală a ei cu un anumit procent, îl are ca reprezentant de seamă pe Milton Friedman.

La nivelul anilor '70, s-a format un nou curent denumit „teoria anticipărilor raționale” promovată de economiștii Robert Lucas, Thomas Sargent, Robert Barro și John Wallace, care are ca idee centrală judecata că datorită așteptărilor raționale ale oamenilor, statul nu poate înșela populația prin măsuri economice sistemice.

Anii '80 au adus în gândirea economică teoria ofertei cu principalii reprezentanți: Arthur Laffer, Paul Craig Roberts și Norman Ture. Curentul de gândire a fost unul antidirijist, apreciindu-se faptul că aceste idei ar stagna productivitatea prin intermediul sistemului fiscal care distruge inițiativa și determină neajunsuri pe linia recompenselor posesorilor factorilor de producție: munca, natura, capitalul și managementul.

În concluzie, teoria economică a însoțit și sprijinit în mod constant practica economică, însă nu a reușit să rezolve problemele cu care s-au confruntat economiile naționale, întotdeauna născându-se alte provocări ce au determinat schimbări în opiniile marilor economiști ai lumii.

Economia națională reprezintă un ansamblu de activități nemijlocit productive și neproductive, istoricește constituite, desfășurate în cadrul granițelor naționale ale unui stat și este expresia diviziunii și cooperării muncii în cadrul statului și al națiunii ca entități istorice distincte.

Dezvoltarea economică a unei țări evidențiază ansamblul transformărilor cantitative și calitative ce survin în structurile economico-sociale și științifico-tehnice, în mecanismele economice, precum și în modul de gândire și în comportamentul economic al oamenilor.

Creșterea economică reprezintă o evoluție ascendentă a economiei naționale, pe termen mediu și lung, dar care nu exclude oscilații conjuncturale, chiar și regrese economice temporare.

În plan teoretic, dar și practic relația “creștere-dezvoltare economică” este o relație mediată de la parte spre întreg: creșterea economică-dezvoltare economică-progres economic-progres social.

Factorii creșterii economice sunt direcți și indirecti. În categoria celor direcți intră: resurse umane, resurse naturale, capitalul și tehnologia. Factorii indirecti ai creșterii sunt: dimensiunea cererii agregate, schimburile internaționale, rata investițiilor, cheltuielile de cercetare-dezvoltare, politicile financiară, monetară, bugetară și fiscală, politica ecologică etc.

Dintre factorii creșterii, în lucrarea noastră am abordat doi dintre aceștia, precum capitalul uman și resursele economice.

În România, începând cu anul 1990 și până în prezent (anul 2014), cheltuielile statului cu învățământul nu au avut un nivel suficient, astfel încât să putem spune că, în calitate de factor al creșterii, capitalul uman a generat o creștere și dezvoltare economică pe măsura așteptărilor. Cu alte cuvinte, în România investiția intelectuală nu este tratată cu atenția cuvenită, iar acest lucru va avea cu certitudine efecte negative pe termen mediu și lung în planul creșterii și dezvoltării economice.

Deși valoarea bogățiilor solului și subsolului românesc vehiculată de specialiștii români este imensă (de ordinul miliardelor de euro), economia românească nu este dezvoltată, iar nivelul de trai al populației este scăzut. Ce se întâmplă ?

Având în vedere faptul că, în ultimii ani, companiile din domeniile de exploatare a resurselor economice din țara noastră (din domeniul mineritului, energiei electrice, sării etc) nu au înregistrat situații financiare pe măsura așteptărilor, în raport cu potențialul acestor sectoare, **considerăm că** managementul instituit și aplicat după anul 1989 a fost extrem de defectuos, fiind semnalate frecvent decizii arbitrare, influențate politic sau din zona unor interese private, situație care nu este de natură să conducă la creșterea și dezvoltarea economică a țării noastre.

După cel de al doilea război mondial, când majoritatea statelor participante în conflictul militar erau angajate în refacerea postbelică și crearea condițiilor pentru creștere și dezvoltare economică, România a pierdut foarte mult din substanța ei economică cu plata despăgubirilor de război, costuri mari care s-au adăugat celor generate efectiv de implicarea în conflagrație. Influența sovietică (din perioada postbelică) a avut pentru economia românească efecte negative de mare anvergură, costurile acestei situații fiind suportate de populație.

Anii '90 au marcat economia românească prin existența și manifestarea unor dezechilibre, urmare a modului în care a funcționat economia de comandă. Concret, dezechilibrele la care ne referim au fost cele dintre sectoarele producătoare de factori materiali de producție și cele producătoare de bunuri de consum, dintre industrie și agricultură, dintre ramurile producție materiale, sectorul serviciilor și cel al infrastructurii, precum și dintre ramurile producătoare de factori primari și energie și cele ce consumă aceste resurse.

În perioada imediat postrevoluționară, guvernele aflate la putere au pornit la drum în mod eronat de la ideea conform căreia în noua economie de piață statul nu trebuie să se implice activ în economie prin politici de creștere, limitându-se doar la măsuri legate de instaurarea statului de drept și la asigurarea ordinii publice.

Economia României, din perioada anilor 2010-2014, se manifestă ca un sistem modest structurat din punct de vedere instituțional, pe fondul perpetuării practicii intervențiilor discreționare din partea autorităților publice, de cele mai multe ori, supuse intereselor politice de conjunctură. De asemenea, submonetizarea afectează bunul mers al economiei în sensul că raportul dintre masa monetară și produsul intern brut se situează la un nivel cu mult sub cel necesar unei funcționări optime. Dintre problemele care ”macină” economia românească menționăm corupția și evaziunea fiscală precum și confruntarea cu o criză agrară.

În concluzie, economia românească din prezent, are niște determinări negative în trecutul ei anterevoluționar cât și postrevoluționar. Pe acest fond, considerăm că pentru atingerea unui nivel de creștere și dezvoltare care să permită ridicarea standardului de viață al poporului român, politica de creștere economică trebuie să vizeze, în principal, trei elemente: investițiile în producția de bunuri și servicii, creșterea exporturilor și a consumului intern.

Bugetul de stat este un act foarte important din viața publică, întrucât el reprezintă ” imaginea ” financiară a programului de acțiune a statului pe un interval de un an. Acesta nu se întocmește fără a se ține cont de anumite principii, statuate prin lege, astfel încât obținerea resurselor financiare și alocarea lor să se realizeze într-un mod optim, cu beneficii pentru toți membrii societății, deci resursele societății nu pot fi atrase și utilizate după bunul plac al decizionalilor politici aflați la guvernare, într-un anumit interval de timp.

Cheia oricărui guvern care dorește să ofere bunăstare pentru proprii cetățeni este deficitul bugetar, adică aceea formă de dezechilibru al finanțelor publice în care cererea de resurse financiare publice este prea mare comparativ cu fondurile ce se pot constitui la nivelul statului pentru acoperirea lui. Deficitul bugetar nu era acceptat de către economiștii clasici, echilibrul bugetar fiind considerat ” regula de aur ” a gestiunii financiare publice. În teoria clasică, dezechilibrul bugetar este nociv, deoarece riscă să provoace inflație sau să impună creșterea impozitelor și taxelor pentru acoperirea datoriei. În timp, economiștii și-au schimbat frecvent

opinia cu privire la nocivitatea deficitului bugetar, unii considerându-l în anumite situații chiar benefic.

În opinia noastră, situată undeva la granița teoriilor (lansate într-un sens sau în altul), deficitele bugetare nu sunt binevenite oricând și nu trebuie menținută succesiunea lor la nesfârșit, din două motive: perioada fiscală nu se identifică cu durata ciclului de afaceri, iar efectul pozitiv al deficitului bugetar poate fi anulat de deficitul balanței de plăți externe sau de creșterea prețurilor.

După Revoluția din anul 1989, politica fiscală românească a trecut prin trei etape, precum: faza incipientă a transformării fiscalității pentru a se compatibiliza cu noile realități impuse de trecerea de la economia comunistă către o economie capitalistă, o etapă de modernizare a regulilor fiscale în vederea aderării României la Uniunea Europeană și etapa finală de asimilare a normelor europene.

În această perioadă de reformă a politicii fiscale, economia românească a cunoscut creșteri economice însemnate, însă atât criza economică mondială și națională, cât și alte cauze, au încetinit respectiva evoluție pozitivă. Totodată, pentru țara noastră, anul 2007 a reprezentat adoptarea “acquis-ului comunitar” adică legi și regulamente, reforme instituționale și administrative, resurse umane și bugetare necesare, situație fără precedent în istoria economiei românești.

În prezent, România are nevoie de o politică fiscală sustenabilă, care să implice eliminarea risipei de resurse financiare (prin aplicarea unui management al cheltuielilor publice), echilibrele macroeconomice și structurale să poată fi realizate, context general care să permită dezvoltarea economică.

Considerăm că, în actuala etapă, principalele obiective ale politicii fiscale românești trebuie să contribuie, în primul rând, la dezvoltarea economică și la consolidarea clasei de mijloc. De asemenea, viziunea fiscală trebuie să fie astfel calitativă și activă, prin stimularea inițiativei și prin respectul față de asumarea riscului de către întreprinzătorii privați.

Prin intermediul politicii fiscale, financiare sau monetare, statul intervine în economie pentru eliminarea unor dezechilibre majore, precum: inflație, șomaj, deficit bugetar sau al balanței de plăți etc. În final toate intervențiile statului la nivel microeconomic sau

macroeconomic au un obiectiv general comun – creșterea și dezvoltarea economică, în scopul ridicării nivelului de trai al populației.

Acordarea de facilități fiscale (reduceri, scutiri etc) la plata impozitului profit a fost realizată în contextul în care guvernele României, în perioada 1990 - prezent, au urmărit un dublu beneficiu atât pentru stat, cât și pentru firme, care, în final au condus la influențarea economiei naționale.

Analiza legislației fiscale aflate în vigoare în perioada 1990 - prezent, relevă că facilitățile fiscale acordate de stat (pe linia impozitului pe profit) au lasat la dispoziția contribuabililor fonduri financiare suplimentare care au fost orientate către investiții, situație ce a condus în timp la creștere și dezvoltare economică. De asemenea, o serie de reglementări fiscale apărute în România, în perioada 1990 – prezent, făceau referire la ideea de „stimulare a investițiilor”.

Corupția, adică folosirea abuzivă a puterii în avantaj personal, din interiorul sau exteriorul unei instituții sau organizații, este un fenomen care macină efectiv societatea și economia românească, la toate nivelele, începând cu anul 1990. Acest fenomen reprezintă o amenințare pentru democrație, pentru supremația dreptului, egalității sociale și a justiției, un flagel care erodează principiile unei administrații eficiente, subminează economia de piață și pune în pericol stabilitatea instituțiilor statului.

Între economie și corupție există următoarele relații:

- corupția diminuează capacitatea statului de a dezvolta servicii publice de calitate;
- împiedică dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii asupra cărora cade în principal povara fiscală și care nu au acces la resurse economice;
- corupția ridică costurile tranzacțiilor și creează un climat economic marcat de incertitudine;
- favorizează alegerea unor proiecte publice ineficiente în detrimentul unor politici de reformă sectorială;
- creează un mediu favorabil dezvoltării economiei subterane;
- reduce colectarea taxelor și impozitelor la bugetul de stat.

Pe segmentul capitalului uman (ca factor al creșterii economice), o problemă majoră a României este angajarea în diferite posturi publice (pe segmentul de management sau execuție) a

unor persoane slab pregătite profesional, cu predispoziție pentru faptele de corupție, care nu sunt capabile și nici dispuse să orienteze și să utilizeze pârghiile de care dispun pentru binele societății – dezvoltarea economiei românești.

Față de această situație negativă, este necesară înființarea unei autorități, în subordinea instituției prezidențiale, sub denumirea „Autoritatea de Supraveghere și Control a Examenelor de Ocupare a Posturilor Publice” care să aibă ca obiectiv principal asigurarea angajării în toate funcțiile publice (execuție sau conducere) a persoanelor bine pregătite din punct de vedere profesional și care pot face dovada integrității morale și profesionale. După opinia noastră, se impune, ca în toate instituțiile publice, companiile cu capital de stat sau orice alte entități care beneficiază de fonduri publice, angajările de personal să se realizeze sub stricta coordonare a Autorității de Supraveghere și Control a Examenelor de Ocupare a Posturilor Publice, prin participarea directă în comisiile de examinare a reprezentanților acestei structuri nou create.

Un alt fenomen care frânează dezvoltarea economiei românești este evaziunea fiscală, ce constă în sustragerea contribuabililor de la plata obligațiilor fiscale care le revin, în mod parțial sau total, utilizând lacunele legislative sau recurgând la manevre ingenioase, în scopul ascunderii materiei impozabile.

Cauzele fenomenului evazionist sunt:

- presiunea fiscală;
- incoerența și instabilitatea legislativă;
- instabilitatea economică;
- predilecția mare de asumare a riscului de către contribuabil pentru a evita impozitele;
- deficiențe regăsite în civismul fiscal și în gradul de conformare voluntară a contribuabililor;
- anumite puncte slabe la nivelul aparatului de control fiscal.

Presiunea fiscală exprimă intensitatea cu care sunt prelevate impozitele, taxele și contribuțiile de la agenții economici. Aceasta indică măsura în care veniturile nominale ale populației sunt diminuate prin intermediul impozitării și, în același timp, relevă măsura în care bugetul consolidat al statului își obține veniturile pe calea prelevării de impozite. O presiune fiscală ridicată duce la o evaziune ridicată, o evaziune mare se traduce prin venituri mici la

bugetul de stat, iar veniturile insuficiente impun creșterea presiunii fiscale, ceea ce înseamnă că ne aflăm într-un “cerc vicios”, cel puțin din punct de vedere teoretic.

Fenomenul evazionist are consecințe, la nivel macroeconomic, de genul privării statului de veniturile financiare cuvenite, împrejurare care limitează posibilitățile acestuia de intervenție și finanțare a activităților economico-sociale. La nivel microeconomic, operatorii economici se sustrag de la plata impozitelor și taxelor, context care le permite stabilirea unor costuri mai mici, și evident prin aceasta posibilitatea de a face concurență neloială celor care lucrează onest, distorsionând, astfel, mecanismele pieței libere.

Existența evaziunii fiscale determină scăderea veniturilor fiscale încasate, ceea ce va avea ca efect creșterea deficitului bugetar. Utilizând acest raționament, putem susține că existența evaziunii fiscale are un efect negativ asupra echilibrului general al economiei prin creșterea deficitelor bugetare datorită neîncasării de către stat a cuantumului estimat de venituri fiscale.

Pe de altă parte, pe lângă fenomenele de corupție și evaziune fiscală, economia României este afectată de criza economico-financiară mondială și națională.

Efectele crizei asupra economiei românești, în primul an de criză (2009) pot fi sintetizate în: creșterea deficitului bugetar, scăderea semnificativă a PIB, deprecierea monedei naționale, diminuarea substanțială a deficitului de cont curent, volumul relativ mare al datoriei externe pe termen scurt.

Dacă ne gândim strict la România, principala cauza a crizei o constituie consumul excesiv pe datorie, la care se adaugă și altele, precum: deshiderea prea rapidă a contului de capital, politica fiscală și bugetară prociclice, gradul redus de absorbție a fondurilor europene, procesul de dereglementare, fenomenul de corupție asociat cu proasta gestionare a unor fonduri financiare, polarizarea distribuției veniturilor și balonul speculativ de pe piața imobiliară etc.

Legat de cauzele actualei crize economice ne-a atras atenția opinia profesorului universitar Anton Drăgoescu care consideră că “vinovată” de producerea crizelor economico-financiare este economia nominală, ca expresie valorică a celei reale. Acesta face o distincție între economia reală și economia nominală în sensul că cea dintâi “produce bunuri materiale și servicii destinate consumului productiv și neproductiv, în relație directă cu sistemul de trebuințe ale societății umane, iar cea din urmă (ca expresie valorică a celei reale), care “produce

dezechilibre între cererea și oferta de bunuri, de regulă postfactum și cu pierderi reale de resurse, de costuri și venituri, pierderi irecuperabile, cu efecte nocive asupra creșterii economice durabile și asupra nivelului de trai și a calității vieții”.

Atât economiile centralizate, cât și cele de piață și-au demonstrat limitele în sensul că nu au reușit să răspundă, în totalitate, nevoilor oamenilor, motiv pentru care am este necesară promovarea unei forme îmbunătățite a economiei capitaliste, sub denumirea de “economie partenerială de tip european”. Esența acestui tip de economie este coparticiparea salariaților la profit, pornind de la considerentul general că economia actuală de piață polarizează veniturile (o parte minoritară deține cea mai mare cotă din “bogăția” țării, iar o alta - majoritară – se mulțumește cu resurse minime, de pe poziția de salariat sau asistat social).

Statele lumii sunt preocupate permanent de creștere economică, de dezvoltare economică sau de creșterea veniturilor bugetare. Prin fiscalitate autoritățile guvernamentale pot să își atingă obiectivele propuse, însă sub rezerva ca politicile fiscale utilizate să fie orientate în spiritul existenței unui parteneriat între stat și contribuabil, a unui contract social deschis în care fiecare să își respecte obligațiile. Pe de o parte, statul să creeze cadrul ca agenții economici să funcționeze liber, să se dezvolte până la nivelul dorit, iar pe de altă parte, aceștia din urmă să își onoreze obligațiile fiscale integral și în termenul prevăzut de lege.

Cu certitudine, statul nu trebuie să piardă din atenție faptul că agenții economici, dacă se simt prizonierii taxelor și impozitelor își vor orienta eforturile pentru ocolirea acestora, ajungând în zona evaziunii fiscale, adică în sfera și sub incidența dreptului penal. Ori, tragerea la răspunderea penală a evaziioniștilor nu trebuie să fie obiectivul prioritar al autorităților, acestea din urmă trebuind să prevină “intrarea” contribuabililor în zona penală.

Ori, tragerea la răspunderea penală a evaziioniștilor nu trebuie să fie obiectivul prioritar al autorităților, acestea din urmă trebuind să prevină “intrarea” contribuabililor în zona penală.

Corupția este un impediment major în calea dezvoltării economice a României, motiv pentru care trebuie combătută prin forță, în maniera în care se realizează în prezent, prin tragerea la răspunderea penală a tuturor persoanelor implicate în astfel de activități. Însă, dacă pentru timpul prezent, doar tragerea la răspundere penală a corupților este o soluție, pentru viitor, este necesară educarea tinerelor generații, în spiritul muncii și al valorii, și nu al obținerii de beneficii imediate, cu eforturi minime.

Tot legat de dezvoltarea economică a țării este problema crizei economice, situație care poate fi depășită doar prin implicarea specialiștilor de înaltă clasă în realizarea de programe pentru depășirea acestei situații, și nu a politicienilor.

În concluzie, considerăm că, în momentul în care, “legea și specialiștii de înaltă clasă vor da ora exactă în spațiul carpato-danubiano-pontic”, economia românească va funcționa ca un “ceas elvețian”, iar creșterea și dezvoltarea economică nu vor întârzia să apară. Până atunci, despre dezvoltare economică se va discuta și se va scrie mult, însă fără progrese vizibile în această direcție.